

**แนวทางการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์:
กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย**
**Management Approach of the Non-Alcoholic Songkran Festival:
A Case Study of Rice Family Roads of Thailand**

วิฑูร อินทจันทร์¹ และ ไชยพันธ์ ปัญญาศิริ²
Vitoon Intajan and Chaiyanant Panyasiri

Received: March 15, 2019

Revised: May 1, 2019

Accepted: May 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาทบทวนข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่รับทุนสนับสนุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ เครือข่าย และผู้เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ประกอบด้วยกระบวนการจัดการ 4 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนงาน ด้วยการก่อตัวเกิดแนวความคิด เพื่อจิตอาสาด้านสาธารณสุขประโยชน์ส่วนรวม จากพื้นที่ย่อยหรือกลุ่มเล็ก ๆ ใช้วิธีการทำงานด้วยแผนงานในรูปแบบตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายร่วม (2) การจัดการองค์กร ในแต่ละพื้นที่การจัดการมีการวางแผนการจัดการองค์กรโดยให้ทรัพยากรบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักของวิธีการการจัดโครงสร้างของทีมงานปฏิบัติการ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (3) ผู้นำ แกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร ทีมงานและเครือข่าย ซึ่งจะเป็แรงบันดาลใจด้านบวกที่จะทำให้ทุกคนดำรงคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และ (4) การควบคุม โดยการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และการติดตามการดำเนินงานของทีมงาน และเครือข่าย ในทุกพื้นที่ที่จัดงาน ควรมีการกำหนดแนวทางและการนำแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุผล ความสำเร็จ โดยผู้นำจะพัฒนาและสร้างระบบการติดต่อสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ (trust) โครงสร้างองค์กรมีขนาดกะทัดรัดแต่ครอบคลุม มีความรวดเร็วในการตอบสนองต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยแต่ละพื้นที่ได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายในพื้นที่ของตนเอง มีแนวคิดที่จะนำเรื่องของความปลอดภัย ลดปัญหา

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

e-Mail: vitoon_dj@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และส่งเสริมงานสงกรานต์รูปแบบเชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม
มีกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างภาคประชาสังคม และภาครัฐส่งเสริมสนับสนุน

คำสำคัญ: การจัดการ งานสงกรานต์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

Abstract

This research aims to study guidelines for organizing non-alcoholic Songkran festival on Rice Family roads in Thailand. This qualitative research employed a documentary analysis and in-depth interviews with people involved including the host of a non-alcoholic Songkran festival funded by the Health Promotion Foundation, experts, network scholars, and others.

The results of the study revealed that the management of non-alcoholic Songkran festival on Rice Family roads in Thailand has four steps: (1) the event planning which focuses on concept formation and mutual decisions among volunteers from sub-areas or small groups aiming at public benefits; (2) the organization management in which human resources are considered as the main component of the effective operational team structuring; (3) the learning process among the leader or the leading people of the group/the organization about the event style which will build up relationships within the organization, team, and network as well as the inspiration that makes everyone maintain morality in operation; (4) controlling by using the process of knowledge sharing and learning as well as the monitoring of all team members and other networks. In every event area, planning guidelines should be set up and implemented to gain success. The leader should develop and create a relationship system which will later build up trust. The organizational structure should be compact but comprehensive so that it can respond to changes quickly. There should be the participation of networks formed by nearby areas. There should be a concept of safety concern, reduction of drinking alcohol, and promoting Songkran festival with the cultural and traditional style. There should be a mechanism for promoting the cooperation between the civil society and the government sectors.

Keywords: management, Songkran Festival, alcohol, Rice Family Roads

ความเป็นมา/บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีงานเทศกาลและงานบุญประเพณีจำนวนมากซึ่งล้วนแล้วแต่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของไทย ประเพณีสงกรานต์เป็นเทศกาลที่สำคัญอีกเทศกาลหนึ่งที่มีขนบธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน นอกจากการทำบุญใส่บาตรแล้ว ยังมีการรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ และสรงน้ำพระเพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต ก่อนที่จะร่วมสนุกสนานน้ำสงกรานต์กันอย่างสนุกสนาน และสำหรับคนไทยนับว่าเป็นเทศกาลปีใหม่ของไทย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาในการเริ่มต้นทำสิ่งดี ๆ เพื่อให้ตลอดทั้งปีมีสุขในการดำเนินชีวิต ถือว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นในงานสงกรานต์เป็นกิจกรรมแห่งความสดใส จึงเกิดภาพที่แสดงถึงความสุขทางจิตใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่ได้สัมผัสชื่นชมขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อันดีงาม และเป็นช่วงเทศกาลที่มีเวลาหยุดยาวสำหรับการทำงานตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีการเดินทางเพื่อไปร่วมกิจกรรมที่สนุกสนาน เล่นสาดน้ำสงกรานต์ ตามแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จัดงานสงกรานต์ วัฒนธรรมอันดีงามนี้ ได้ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นมายาวนาน จากนั้นประเพณีสงกรานต์เริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่ผ่านมา เนื่องจากภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการกระตุ้น เร่งทำการตลาด ผ่านการโฆษณา สื่อทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้เร็วต่อผู้บริโภค ส่งผลให้งานสงกรานต์เกิดปัญหาทางสังคมและการท่องเที่ยว การเดินทางของประชาชนช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2560 ภายใต้แนวคิด "ขับรถมีน้ำใจ รักษาวินัยจราจร" ซึ่งได้มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดตามนโยบายรัฐบาล รวมถึงกำหนดมาตรการและแนวทางในการลดอุบัติเหตุทางถนนในระดับพื้นที่ ควบคู่กับการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนน โดยจากการรวบรวมสถิติอุบัติเหตุทางถนนช่วงระหว่างวันที่ 11 – 17 เมษายน พ.ศ. 2560 เกิดอุบัติเหตุ 3,690 ครั้ง ผู้เสียชีวิต 390 ราย ผู้บาดเจ็บ 3,808 คน สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ เมาแล้วขับ 1,589 ครั้ง และขับเร็ว 1,028 ครั้ง สาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตสูงสุด ได้แก่ เมาแล้วขับ 124 ราย ในช่วง 7 วันอันตรายของเทศกาลสงกรานต์ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน (ศปภ.), 2560) นับว่าเป็นหนึ่งปัญหาวิกฤติ ที่ต้องทำการจัดการแก้ไข อีกทั้งพบว่ามีปัญหาอื่น ๆ เช่น การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท การลวนลาม อนาคตในช่วงสงกรานต์มากกว่าปกติ ล้วนแต่มีสาเหตุหลักที่ทำให้ลายวิถีสงกรานต์เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยที่ดั่งเดิม จึงเป็นเหตุให้หลายหน่วยงานองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องเร่งดำเนินการรณรงค์ส่งเสริมให้งานสงกรานต์ เป็นงานปลอดภัย ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด และได้ริเริ่มสร้างกระบวนการจัดการที่มีกิจกรรมส่งเสริมต้นแบบ ของถนนตระกูลข้าวปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขึ้นมาเป็นพื้นที่นำร่อง เช่น ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง (สมาน พุตระกูล, สัมภาษณ์. 26 กุมภาพันธ์ 2560)

สำหรับงานสงกรานต์ที่ได้ชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสงกรานต์ ถนนตระกูลข้าวต่าง ๆ ก็คือ “สงกรานต์ถนนข้าวสาร” กรุงเทพมหานคร สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมสำหรับเล่นน้ำในเทศกาลวันสงกรานต์ รวมทั้งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เป็นสถานที่เล่นน้ำสงกรานต์ที่มีชื่อเสียงก้องโลก ถนนข้าวสาร เป็นถนนที่สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2435 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกรมโยธาธิการได้กราบบังคมทูลให้ตัดถนนตรอกข้าวสาร เริ่มตั้งแต่ถนนหน้าวัด

ชนะสงคราม (ซึ่งได้นำมาว่าถนนชนะสงคราม) ตัดมาทางตะวันออกตามตรอกข้าวสารแล้วสร้างสะพานข้ามคลองมาบรรจบกับถนนเพื่องนครตอนหน้าสวนหลวงตึกดิน พระราชทานนามถนนตามเดิมว่า "ถนนข้าวสาร"

ถนนข้าวสารถือเป็นถนนที่ได้รับความนิยมในการเล่นน้ำวันสงกรานต์ ที่มากไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหลากหลายประเทศจากทั่วทุกมุมโลก สำหรับการเล่นน้ำสงกรานต์บนถนนข้าวสารเริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. 2533 เนื่องจากถนนข้าวสาร เป็นแหล่งที่พักอาศัยชั่วคราว หรือที่เรียกว่าเกสต์เฮาส์จำนวนมากของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ งานสงกรานต์ถนนข้าวสารนอกจากการเล่นสาดน้ำ ก็ยังมีทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีเวทีการแสดงดนตรีที่สนุกสนาน มีกิจกรรมส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวประเทศไทย แต่ที่สำคัญ มีบริษัทธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาสนับสนุนจัดกิจกรรม และจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และด้วยบริบทของพื้นที่ถนนข้าวสารที่เป็นแหล่งสถานบันเทิง มีร้านอาหารในรูปแบบยุโรป แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐกำกับดูแล และจะพบเห็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงทำให้พื้นที่เล่นน้ำสงกรานต์ถนนข้าวสารไม่สามารถควบคุมการจำหน่าย และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ พร้อมทั้งมีบริการจำหน่ายน้ำสะอาดเพื่อเล่นสงกรานต์ แป้ง สีสุน อุปกรณ์การเล่นน้ำสงกรานต์ชนิดต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความสนุกสนานแก่นักท่องเที่ยว

“สงกรานต์ถนนตรอกข้าว” ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ โดยประเทศไทยมีพื้นที่ต้นแบบเพื่อทำการรณรงค์ งานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากทั่วประเทศจำนวน 86 พื้นที่ 66 จังหวัด 54 ถนนตรอกข้าวทั่วประเทศไทย ที่มีการขับเคลื่อนเชิงการรณรงค์จัดงานเทศกาลสงกรานต์ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย อันทรงคุณค่าและคู่ควรแก่การอนุรักษ์ รักษาไว้ต่อไป (สำนักข่าวสร้างสุข, 2556) ทั้งยังเป็นสถานที่เล่นน้ำสงกรานต์ด้วยกัน โดยแต่ละพื้นที่จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นถนนข้าวต่าง ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับท้องถิ่น วิถีชีวิต และประวัติความเป็นมาด้วย สำหรับถนนตรอกข้าวที่เริ่มต้นของการจัดงานในรูปแบบปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีจุดเริ่มต้นมาจาก “ถนนข้าวเหนียว” จังหวัดขอนแก่น และขยายพื้นที่เป็นวงกว้างไปทั่วประเทศไทย โดยมีพื้นที่ถนนตรอกข้าว ที่มีสถานะและมีรูปแบบที่ปฏิบัติตามเงื่อนไข กฎ กติกา การจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตรอกข้าวในประเทศไทย พบได้ว่าแนวทางการจัดการงานสงกรานต์ โดยเฉพาะสถานที่เล่นน้ำสงกรานต์ที่นิยมใช้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพื้นที่ และเครือข่ายมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างเศรษฐกิจของประเทศ และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ทรงคุณค่าอันดีงามของประเพณีสงกรานต์อย่างกว้างขวางขยายผล อีกทั้งยังสามารถที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ภายใต้แนวความคิดด้านประเพณีวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ดังนั้น ทางรัฐบาลจึงได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนงานเทศกาลสงกรานต์ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างชัดเจน มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น มีนโยบายรองรับที่สามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวาง เป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่นมีหน่วยงานที่สำคัญที่มีบทบาท คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

เป็นต้น ซึ่งบทบาทและการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะประกอบด้วย การมีผู้นำแกนหลักที่มีศักยภาพ มีแนวความคิดที่ดี การวางแผนงานที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบกิจกรรม การจัดทำลัทธิบุคลากร การจัดการระบบหน้าที่ความรับผิดชอบงาน การจัดการอำนวยความสะดวก การมีเครือข่ายร่วมกันทำงานที่ดี การณรงค์และเฝ้าระวัง ไม่ให้มีการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดศักยภาพที่ปลอดภัยแก่การท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับโครงสร้างระบบบริการอำนวยความสะดวกในพื้นที่งานสงกรานต์ ให้มีคุณภาพ ทั้งด้านที่พัก ร้านอาหาร และที่สำคัญคือการแสวงหาความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนากิจกรรมงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ในพื้นที่ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทยให้ยั่งยืน (วิชญ์ ศรีทะวงศ์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2560)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจศึกษา แนวทางการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย โดยในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดการ การบูรณาการการทำงานของเครือข่าย ศึกษาบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่น รวมทั้งกระบวนการจัดการของหน่วยงานภาครัฐในการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ และหน่วยงานท้องถิ่นในการจะพัฒนางานสงกรานต์ให้เป็นต้นแบบ และขยายผลความสำเร็จ ต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objectives)

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการ งานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าว 5 พื้นที่ ในประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ประกอบด้วย คณะผู้จัดงานสงกรานต์ เจ้าหน้าที่ ประชาชน ภาคประชาสังคม นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา คัดเลือก ถนนตระกูลข้าวของประเทศไทย จำนวน 5 พื้นที่ ที่มีพื้นที่การจัดงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องตีแอลกอฮอล์ โดยใช้ชื่อ ถนนตระกูลข้าว

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยคัดเลือกพื้นที่ เล่นน้ำปลอดภัย สงกรานต์ปลอดภัย ถนนเล่นน้ำตระกูลข้าว ในประเทศไทย โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเพื่อการศึกษา ดังนี้

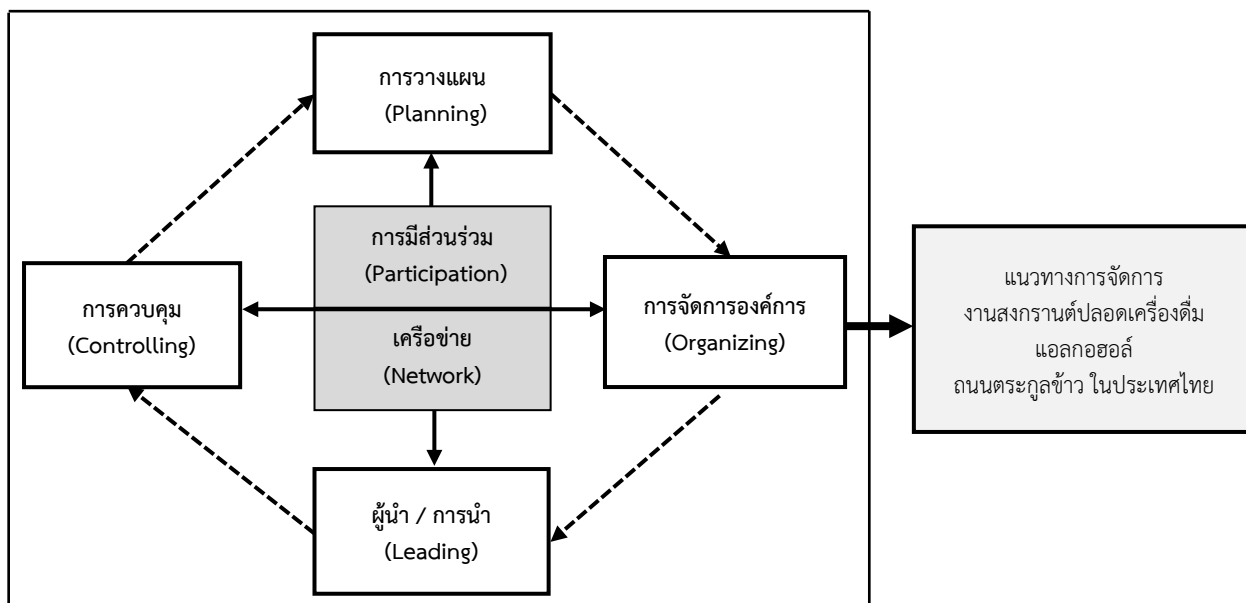
3.1 เป็นพื้นที่ ที่มีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “พื้นที่ปลอดภัย ปลอดภัย” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

3.2 เป็นพื้นที่ ที่มีหน่วยงานภาคประชาสังคม ภาคีเครือข่ายองค์กรงดเหล้า เข้าร่วมรณรงค์ลดละเลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมกิจกรรม

3.3 เป็นพื้นที่ที่มีการประกาศนโยบายสาธารณะ เรื่องการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อย่างต่อเนื่อง 5 ปี

กรอบแนวความคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำความรู้ที่ได้มาทำการศึกษาและพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการจัดการ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย โดยมีเกณฑ์ขอบเขตเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เป็นพื้นที่ เจ้าภาพผู้รับทุนสนับสนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
2. เป็นพื้นที่ที่ประกาศนโยบายสาธารณะต่อเนื่อง 5 ปี
3. พื้นที่การจัดงานสงกรานต์ตามแนวคิด “พื้นที่เล่นน้ำสงกรานต์ปลอดภัย ปลอดภัย” โดยมีพื้นที่ศึกษาวิจัยดังนี้ ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด ถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี และถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง และเพื่อศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการของเครือข่าย ตลอดจนแนวทางการจัดการประเพณีสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนแนวทางการจัดงานบุญประเพณีของไทยให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- เจ้าภาพหลัก คณะกรรมการจัดงาน จำนวน 5 ท่าน (พื้นที่ละ 1 ท่าน)
- ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จำนวน 5 ท่าน
- นักวิชาการ จำนวน 5 ท่าน

- ผู้ประสานงาน ด้านการรณรงค์ เครือข่ายงดเหล้า และเยาวชน จำนวน 5 ท่าน
- สื่อมวลชน หน่วยงานภาคเอกชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานละ 2 ท่าน รวม 6 ท่าน

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก 5 กลุ่ม จำนวน 26 ท่านโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเวทีสนทนากลุ่มย่อย (focus group) ตามหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกซึ่งพิจารณาจากการเป็นผู้มีบทบาทและความเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลสำคัญที่มีต่อแนวทางการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องมือ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบไม่มีการทดลอง เป็นการวิจัยแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้เนื้อหาเชิงลึก มีความน่าเชื่อถือและมีเหตุผลเพื่อนำการศึกษา โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) มีความน่าเชื่อถือ และมีเหตุผล เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือวิธีการเก็บข้อมูล โดยใช้การวิจัยแบบประยุกต์ เพื่อมาปรับใช้วางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักการวิธีการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะอาศัยคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดของ Patton M., (1990) บางส่วนมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด

วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล แบ่งการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลด้านทฤษฎี โดยการค้นคว้าจากเอกสารเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานการวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร คุชชีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งรายงานการวิจัย ข่าว บทสัมภาษณ์ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยการจัดการที่มีผลกระทบต่อการทำงาน การมีส่วนร่วม และการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์
2. ด้านข้อมูลจากบุคคล โดยทำการศึกษาด้านการจัดการที่ใช้ในการจัดการงานเทศกาลสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว โดยการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในแนวความคิด คุณลักษณะทางการจัดการ และตามกรอบแนวความคิดทางการวิจัย คือ มิติด้านการวางแผนงาน (Planning) มิติด้านการจัดการองค์กร (Organizing) มิติด้านภาวะผู้นำ (Leadership) มิติด้านการควบคุมกำกับติดตาม (Controlling) มิติด้านเครือข่าย (Network) และมิติด้านการมีส่วนร่วม (Participation) โดยมีแนวทางในการวิจัยดังนี้

2.1 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม บุคลากร และการทำงานของคณะกรรมการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวทั้ง 5 พื้นที่

2.2 การสัมภาษณ์แบบรายบุคคล (interview) โดยผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่เป็นลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง (two-way) ระหว่างผู้ศึกษาวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล โดยจะทำการสัมภาษณ์ โต้ตอบและอธิบายให้เกิดความชัดเจน ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามเพิ่มเติมจนเกิดความเข้าใจ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ยังสังเกตท่าทีของผู้นำแกนหลัก เจ้าภาพผู้รับทุนสนับสนุนการจัดงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงาน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประสานงานเครือข่าย และภาคเอกชน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องงานสงกรานต์ปลอดภัยเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกุกขาว ตลอดจนการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ อันเป็นวัตถุประสงค์ในการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นวิธีการที่ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามและผู้ให้สัมภาษณ์สามารถได้ตอบ และอธิบายให้เกิดความชัดเจน ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามเพิ่มเติมจนเกิดความเข้าใจชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ยังมีโอกาสสังเกตกริยาท่าทางและสิ่งแวดล้อมบริบทต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการตีความ เพื่อทำความเข้าใจความหมายและการให้ความหมาย ตลอดจนการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ อันเป็นวัตถุประสงค์ในการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) (นิสา ชูโต. 2540)

2.4 การจัดเวทีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ด้วยการจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ร่วมกันหาแนวคิด หลักการ การจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากนั้นร่วมกันสรุปว่าจะมีวิธีการ และใช้ความเข้าใจในแนวความคิด คุณลักษณะทางการจัดการ และตามกรอบแนวความคิดทางการวิจัย คือ มิติด้านการวางแผนงาน (Planning) มิติด้านการจัดการองค์กร (Organizing) มิติด้านภาวะผู้นำ (Leadership) มิติด้านการควบคุมกำกับติดตาม (Controlling) มิติด้านเครือข่าย (Network) และมิติด้านการมีส่วนร่วม (Participation)

2.5 การจัดกลุ่มเพื่อถอดบทเรียนหาแนวทาง โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control - AIC) ดำเนินการจัดประชุม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์นำเอากรอบแนวความคิดของการศึกษาวิจัยมาใช้ร่วมกับเทคนิคกระบวนการ AIC มาใช้จัดลำดับขั้นในการประชุมและปฏิบัติการ เพื่อถอดบทเรียนเป็นกรณีศึกษาหลักการและวิธีการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและให้ได้คำตอบตรงตามประเด็นหัวข้อคำถามมากที่สุด ขั้นการทำงานได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานสงกรานต์ปลอดภัยเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สาเหตุปัญหา กำหนดแนวทาง ความต้องการ ซักถามข้อสงสัย เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างพื้นที่ (กลุ่มย่อย) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการและทิศทางการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการตามคำถามที่ได้เตรียมไว้ จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายของการประชุม โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึก การสังเกตการบันทึกภาพและเสียง การอธิบายซักถาม จัดหาเครื่องดื่ม และอาหารว่าง แก่ผู้เข้าร่วมประชุมประสานงานภายในกลุ่ม กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ไม่นำความคิดเห็นของผู้วิจัยสอดแทรกไปในการประชุม จนกระทั่งได้ผลสรุป ทำการบันทึกข้อมูลเป็นแผนที่แสดงความคิดเห็น (flip chart) แผนที่ความรู้ (mind map) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม เพื่อกำหนดหาแนวทางร่วมกัน และประเมินผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยนำเข้าสู่ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารและข้อมูลภาคสนาม (filed data) ที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (focus group) เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความ และสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เห็นและจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรม และการวิเคราะห์โดยการจำแนกแยกชนิดของข้อมูลที่ได้มา โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลออกเป็นชนิดหรือประเภท ตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป โดยใช้ทฤษฎี และแนวความคิด เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และจำแนกแยกประเภทข้อมูลตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้นำข้อมูลปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่งมาลำดับสร้างเป็นภาพรวมที่เป็นข้อมูลหลักตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง (สุภางค์ จันทวานิช, 2547)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในเบื้องต้น มาทำการประมวลและสรุปสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการกำหนดขอบเขตในการวิจัยเพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเชิงลึก แล้วจึงนำโครงร่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มากำหนดรูปแบบคำถามที่ต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้มีการสนทนาตอบข้อซักถามอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและได้สาระสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเหล่านี้มาประมวลผลทำการสรุปข้อมูลและนำเสนอในงานวิจัย (Huberman & Miles, 1994)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อเสนอของ Cuthill & Fien (2005) ซึ่งเสนอว่า ในการทำงานร่วมกันโดยมีการวางแผนงาน การควบคุม การจัดการองค์กร และการมีภาวะผู้นำที่ดี ระหว่างกลุ่มเครือข่ายและระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้และความเชื่อมสัมพันธ์เหล่านี้ จะช่วยให้สังคมอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความร่วมมือบนพื้นฐานของการเจรจาแบบเปิดและสร้างสรรค์ รวมถึงการสร้างความร่วมมือในการทำงานให้เป็นบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมในชุมชน สังคมจะต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่นระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทยทั้ง 5 พื้นที่ คือ ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง ถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี และ ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เลือกใช้และผสมผสานหลักการจัดการความได้เปรียบในบริบทของพื้นที่ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานสงกรานต์ มีผลกระทบอีกมากต่อชีวิตทรัพย์สินและครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อสังคมมากกว่า เช่น การได้ร่วมรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์ที่ดีงาม การได้เกิดความสามัคคีในชุมชนท้องถิ่น

ผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน (Teamwork) การได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยวทางสงกรานต์ที่ปลอดภัย และได้ช่วยสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการรณรงค์ลดปัญหาการสูญเสียในช่วงเทศกาลวันสำคัญของประเทศไทย โดยมีผลสำเร็จของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตรอกซำในในประเทศไทย ซึ่งสามารถส่งผลในเชิงปฏิบัติตามหลักการและวิธีการจัดการเพื่อเกิดแนวทางการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย มิติด้านการวางแผนงาน (Planning) มิติด้านการจัดการองค์กร (Organizing) มิติด้านผู้นำ (Leading) มิติด้านการควบคุม (Controlling) โดยมีองค์ประกอบร่วม คือ การมีส่วนร่วม (Participation) และเครือข่าย (Network) ซึ่งมิติต่าง ๆ นี้จะมุ่งเน้นการใช้การมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการจัดการ ภายใต้แนวความคิดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

มิติด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน (Planning) การจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตรอกซำในในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติทางด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนวัตกรรม (Innovative Organization) ตามหลักทฤษฎีของ (Gibbons A. 1997) เนื่องจากได้นำวิธีการบริหารจัดการมาใช้ ดังนี้

(1) เป็นการนำประสบการณ์องค์ความรู้ ทักษะและแนวความคิดการวางแผนในรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ผสมผสานกับความสามารถและศักยภาพของแกนนำหลักด้านการจัดการ เพื่อสร้างให้เกิดข้อตกลงร่วมหรือแนวทางการร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกันในพื้นที่ ในลักษณะแบบมีเงื่อนไขส่วนรวมโดยให้ผู้ร่วมคิดการวางแผนงานร่วมกันออก นโยบาย กติกาชุมชน จึงส่งผลให้การจัดการวางแผนในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างและมีข้อเชิงบังคับให้ต้องนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งเฝ้าระวังให้เกิดการปฏิบัติตามแผนงาน

(2) การวางแผนงานกำหนดนโยบาย และตัดสินใจร่วมกัน

2.1 ให้อำนาจกับผู้ที่รับผิดชอบงานที่ต้องปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยมีหลักการและวิธีการทำงาน คือ ใช้ทีมงานในรูปแบบของเครือข่ายเป็นตัวตั้ง โดยการรวมทีมงานและเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ย่อยแต่ละภูมิภาคเข้าด้วยกันเป็นทีมงานเป็นภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ ต่อยอดไปสู่ระดับจังหวัด ในลักษณะเครือข่ายแนวราบ โดยผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายถือว่ามีฐานะเท่าเทียมกันตามแผนงานที่กำหนดไว้

2.2 การวางแผนงานโดยให้ความสำคัญกับแกนนำของกลุ่ม/องค์กร และใช้ศักยภาพของผู้นำกลุ่มต่าง ๆ อย่างเต็มพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำแผนงานไปสู่การขยายความคิดสู่กลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องหรือระดับชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามแผน โดยใช้กลุ่ม/องค์กรของตน ให้เป็นกลไกในการดำเนินกิจกรรม จะทำให้เกิดการขยายผลให้กระจายวิธีการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตรอกซำ ให้กระจายออกไป ในพื้นที่ต่าง ๆ และนำไปสู่การขยายผลของกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจในผลลัพธ์ที่ดีของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างรวดเร็ว

มิติด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ในแต่ละพื้นที่การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ได้มีการวางแผนการจัดการองค์กรโดยให้ทรัพยากรบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักของวิธีการการจัดโครงสร้างของทีมงานปฏิบัติการ โดยการจัดการองค์กรของแต่ละพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังทฤษฎีการบริหารองค์กรคุณภาพ ตามแนวคิดของ The Joran Trilogy of Quality (ไตรศาสตร์ด้านคุณภาพองค์กรของจูราน) ของ Joseph M. Juran (1989) ซึ่งมีการจัดการองค์กรประกอบด้วยแกนนำของกลุ่มและองค์กรที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียตลอด คือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานพยาบาล ตำรวจ สรรพสามิต เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาคเอกชน และผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้งานสงกรานต์เป็นงานที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการวางแผนงานในลักษณะไม่เน้นโครงสร้างองค์กร แต่มีองค์ประกอบของเครือข่ายที่เหมาะสม และจัดการเริ่มตั้งแต่ในช่วงของการกำหนดนโยบาย กติกา ข้อบังคับใช้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดการยอมรับนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ มีการกระจายอำนาจและสร้างความน่าเชื่อถือ โดยพยายามประสานงานเชื่อมโยงกลุ่ม/เครือข่ายต่าง ๆ และปรับปรุงคุณภาพการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และวิธีการจัดการภายในองค์กร รวมทั้งควรจัดให้มีการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (continuous improvement) ซึ่งแกนนำหลักของทุกพื้นที่ที่มีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ในการวางแผนการดำเนินงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว มีการจัดหาปัจจัยนำเข้า (Input) และการประเมินผล (Output) มีการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแก้ไขปัญหา และป้องกันอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของแกนนำหลักในองค์กร และสามารถตอบสนองความต้องการ ความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำของทีมงาน ให้สมบูรณ์ ที่สุด และยังมีกลไกการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (Participation Network)

จากการสัมภาษณ์แกนนำหลักและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ร่วมดำเนินงานมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรการดำเนินงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว และมีทัศนคติต่อกลุ่ม/องค์กร/ เครือข่ายต่าง ๆ ในแง่ดี โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และค่านิยมต่อองค์กรที่ชัดเจน และมีความสุขในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ของตนอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ Buchanan (1974) กล่าวคือทุกคนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร มีมุมมองว่าเป็นเสมือนครอบครัว ญาติพี่น้อง ทำให้เต็มใจที่จะดำเนินงานอย่างเต็มความสามารถ และถือเสมือนว่าตนเป็นเจ้าของงาน เพราะถ้าการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ประสบความสำเร็จ จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความรัก มีความเชื่อมั่นและผูกพันต่อองค์กรอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Organization Commitment ของ Steers and Porter (1979) ที่บุคคลตัดสินใจที่จะมีความผูกพันอันลึกซึ้งกับองค์กร โดยความผูกพันต่อองค์กรจะเน้นที่ขอบเขตของความรู้สึกของบุคคลที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเป้าหมาย นโยบายขององค์กร และมีความตั้งใจที่จะทำงานหนักเพื่อความสำเร็จโดยภาพรวมของเป้าหมาย

มิติด้านผู้นำ (Leading) แกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร ทีมงานและเครือข่าย ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจด้านบวกที่จะทำให้ทุกคนดำรงคุณธรรม ในการปฏิบัติงาน คือ มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและเครือข่ายทำงาน เช่น การปฏิบัติตนโดยไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการร่วมส่งเสริม กฎ กติกา และนโยบาย เพื่อหล่อเลี้ยงสังคมและเกิดระบบช่วยกันดูแลกันเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และช่วยกันหาหนทางแก้ไข เน้นการสร้างพันธะสัญญาร่วมกันทางด้านจิตใจ ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กรกับทีมงานผู้ร่วมกิจกรรมและมีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยเสริมภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และในทางกลับกัน ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลงมีโอกาที่จะไร้ประสิทธิผลถ้าใช้ตามลำพังโดยปราศจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Bass & Avolio, 1994)

มิติด้านการควบคุม (Controlling) การติดตามประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ การติดตามดำเนินงานของทีมงาน และเครือข่าย ในพื้นที่การจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว จะใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการติดตาม การดำเนินงาน การประสานงานและทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกันด้วย โดยมีการประชุมทีมงาน เครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการดำเนินงานและประสานงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกลไกประสานงานและติดตามการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในการทำงานของพื้นที่งานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว เน้นการใช้รูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ใช้คุณธรรมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน การปรับวิธีการทำงานของแกนนำหลัก เพื่อให้สามารถสนับสนุนการทำงานของทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการจัดการด้านการควบคุมทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และทำให้การทำงานของทีมงานและเครือข่ายมีการพัฒนา ปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยกันติดตามประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน การปฏิบัติงานในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เกิดเป้าหมายเชิงผลลัพธ์

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายต่าง ๆ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ กระบวนการสร้างแรงจูงใจ การตัดสินใจที่เกี่ยวกับประเด็น การวางแผนงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามแผนงาน โดยการร่วมมือสนับสนุนด้านทรัพยากร การได้รับผลประโยชน์ส่วนรวม และส่วนตน ในการทำหน้าที่ตามแนวคิดทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮิร์ทซ์เบิร์ก (Her tzberg) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้องและสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในทฤษฎีนี้ เชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีมี

ประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะจะสามารถช่วยเพิ่มความสนใจในงาน และมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะทำงานซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิผลของงานให้มากขึ้น จนก่อเกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมด้วยหลักการและวิธีการจัดการ ดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ กำหนดประเด็นปัญหา วางแผนงานการจัดการร่วมกัน ที่จะขับเคลื่อนงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการนโยบายและการจัดการ ที่ต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมในการนำนโยบาย แผนงานไปปฏิบัติด้วย (ไม่ใช่เพียงเฉพาะการมาร่วมแสดงความคิดเห็น เพียงอย่างเดียว) เนื่องจากหลักการและวิธีการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ต้องนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอย่างมาก และการมีส่วนร่วม สอดคล้องหลักทฤษฎีในการมีส่วนร่วมของการที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมมือ ร่วมความรับผิดชอบในกิจกรรม การพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้ สามารถ คิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

2. การวางแผน การจัดการองค์กรและทีมงาน จะส่งผลไปสู่ความเข้มแข็งในระดับพื้นที่ และมีผลที่ติดตามเป็นผลกำไรตามมาคือ การคำนึงถึง ผลกระทบจากการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งหากการจัดงานหรือกิจกรรมที่ยังมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้อง จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมชุมชน ท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ และทำลายวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรมีการสร้างแนวทางการจัดการ คือกระบวนการที่จะทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยเกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่สำคัญด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม ดังนี้คือ

2.1 ศักยภาพของบุคลากรในพื้นที่ ซึ่งได้แก่สมาชิกเครือข่ายต่าง ๆ ผู้นำแกนหลักพื้นที่ และชาวบ้านในพื้นที่ ต้องอาศัยต้นทุนเดิมที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนงานปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบังคับใช้กฎหมาย การสร้างกฎ กติกาชุมชน และการขับเคลื่อนนโยบายในการแก้ไขปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าจะมีการเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรม หรือทุนทางสังคม อีกทั้งการมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดหรือท้องถิ่น เพราะสืบเนื่องจากชุมชนก็เป็นปัจจัยสำคัญ

2.2 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยจากการที่ศึกษาพื้นที่งานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตระกูลข้าว พบว่า ผู้นำแกนหลักพื้นที่เป็นผู้ที่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดในการขับเคลื่อนงานในทางปฏิบัติการได้อย่างดี เช่น การบริหารจัดการความสำคัญระหว่าง งาน คน เงิน โดยในระยะแรกการสร้างเครือข่ายการทำงานนั้นได้มุ่งเน้นไปที่ “งาน” ก่อนปัจจัยอื่น ๆ เนื่องจากงานถือเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่าง “คน” หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์แสดงเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยการใช้เงินหรืองบประมาณเป็นความสำคัญเรื่องท้ายสุด และเมื่อสามารถสร้างเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมได้แล้ว จึงให้ความสำคัญไปที่กระบวนการจัดการ ซึ่งจะนำไปตามระบบงานที่ได้เกิดแนวความคิดโดยทีมงาน ในการอยากทำงานนั้น ๆ พร้อมกับการส่งมอบต่อไปให้เกิดการกระทำ

หรือปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดที่ได้เริ่มต้นขึ้นไว้แล้ว ต่อจากนั้นผลลัพธ์ที่ได้มาจากทั้งสองขั้นตอนข้างต้นแล้วก็คือการได้เครือข่ายในการทำงานที่แต่ละคนจะเกิดความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย เชื่อมสัมพันธ์กับภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับความสามารถของแกนนำเครือข่ายในการเข้าถึงและประสานกับผู้นำภาครัฐในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มราชการส่วนท้องถิ่น ได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (ยาเป็น เรื่องจรรยาสุรี, 2555)

สำหรับ ปัจจัยด้านเป้าหมายและปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งยังไม่ได้แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมที่ขยายกว้างออกไปมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมตามปกติ ตามกำหนดการที่กำหนดประเด็นนี้จึงเป็นโจทย์ที่น่าท้าทายอีกประการหนึ่งในการนำไปสู่การสร้างแรงจูงใจเพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมในเป้าหมาย การจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชุมชนให้เข้มแข็ง และมีความต่อเนื่องในระยะยาว (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, ชมพูนุทสวนกระต่าย และองอาจ ฤทธิ์ทองพิทักษ์. 2551)

บทสรุป

สรุปได้ว่าผลการศึกษาค้นคว้า งานสงกรานต์ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย มีการส่งเสริม และสร้างความความสุขให้แก่ประชาชนในหลายมิติ เช่น มิติด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเหมาะสมเรื่องท่องเที่ยวเชิงประเพณี วัฒนธรรม สอดคล้องกับแผนงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มิติมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และมิติการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้งนโยบายการเสริมสร้างความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนทุกระดับ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างรอบด้าน สามารถตอบสนองนโยบายด้านสุขภาวะที่ดีของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ด้านการจัดการส่งเสริมความปลอดภัยลดปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทรงคุณค่าด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของไทยได้อย่างสมบูรณ์ โดยการสร้างความตระหนัก จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน จากกรณีศึกษาแนวทางการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ด้านการณรงค์ในพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคมไทยพบว่า มีการวางกลไกบริหารเครือข่ายทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ โดยที่การบริหารงานในแนวราบเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งมีปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญคือ การกำหนดกระบวนการทำงานที่ชัดเจน การสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นเหนียวเข้มแข็งภายในเครือข่าย การกำหนดกติกาชุมชนในด้านการให้ข้อมูลให้โทษที่ชัดเจน และการใช้เครื่องมือทางการสื่อสารและการระดมกำลังที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับเงื่อนไขด้านภาวะผู้นำของเครือข่าย ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงาน จนได้รับความศรัทธาและการยอมรับจากคนในชุมชน และประการสำคัญคือ การกระตุ้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ และทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายชุมชนนั้น ๆ การจัดการเครือข่ายที่มีการผสมผสานทรัพยากร ตามแนวยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างสมดุลลงตัว ย่อมนำไปสู่ผลหรือเป้าหมายที่ต้องการของปฏิบัติการได้ในที่สุด เกิดองค์ความรู้ และสร้างทักษะในแนวทางการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การจัดการที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพที่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบของการประกาศนโยบาย พื้นที่ เล่นน้ำปลอดภัย ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกาศเป็นนโยบายทุกจังหวัดมากกว่า 1 แห่ง ถนนสงกรานต์ตระกุกข้าว เพื่อจะช่วยให้สร้างความตื่นตัวให้กับสังคมในวงกว้างได้มากยิ่งขึ้นและยังเป็นการสร้างขยายเครือข่ายและให้สาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมกันพัฒนาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่อีกทางหนึ่ง

2. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากและเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งจะมีข้อจำกัดในเชิงความเป็นสามัญการ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยต่อยอดในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาจนำไปศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าภาพหลัก การจัดงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกจังหวัดทั่วประเทศ หรือประเด็นอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นิสา ชูโต. (2540). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท พี เอ็น การพิมพ์
- บัณฑิต ศรีไพศาล. (2560). สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, ชมพูนุท สวนกระต่าย และองอาจ ฤทธิ์ทองพิทักษ์. (2551). *ทิศทางการรณรงค์ขับเคลื่อนสู่สังคมปลอดภัย: บทสังเคราะห์จากปฏิบัติการเครือข่ายศาสนาและชุมชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท สุพีเรีย พรินติ้งเฮาส์.
- ยาเป็น เรื่องจรรยาสุรี. (2555). *ภาวะผู้นำกับการทำงานเป็นทีม*, สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561. http://www.kroobannok.com/blog/20426_
- วิชญ์ ศรีทวงค์. (ผู้จัดการแผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะและสนับสนุนทุนอุปถัมภ์เพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า มูลนิธิเครือข่ายพลังสังคม). (2560). สัมภาษณ์, 18 เมษายน.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน (ศปภ.). (2560). *ศปภ. ประชุมวิเคราะห์สถิติอุบัติเหตุทางถนนช่วงสงกรานต์ 60 พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสร้างความปลอดภัยทางถนน*, สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2560. <https://www.ryt9.com/s/prg/2640867>.
- สมาน พุทธะกุล. (อดีตผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข). (2560). สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์.
- สำนักข่าวสร้างสุข, (2556). “สงกรานต์ปลอดภัย! ตรึง 86 พื้นที่ 66 จว.26 ถนนตระกุกข้าวทั่วไทย” สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2560. [https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\"สงกรานต์](https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\)
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2561). *สสส. จับมือภาคี ขวนเล่นน้ำปลอดภัย กลับบ้านปลอดภัย*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2561. <https://www.thaipost.net/main/detail/6443>.

- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bass, B.M. & Avolio, B.J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership*. CA: Sage.
- Buchanan. (1974). Building Organizational Commitment: The Socialization of Managers in Work Organizations. *Administrative Science Quarterly*.
- Cuthill & Fien. (2005). Capacity building: Facilitating citizen participation in local governance. *Australian Journal of Public Administration*.
- Gibbons, A. (1997). *Innovation and the developing of knowledge production*. University of Sussex.
- Huberman, A.M., & Miles, M.B. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. CA: Sage.
- Joseph, M.Juran. (1989). *Juran on Leadership for Quality*. New York : Free Press.
- Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation* (2nd ed.). CA: Sage.
- Steers & Porter. (1979). *Motivation and work behavior* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.